

JERZY SZAFIARSKI

Choroba cieszyńska u dzików

Wojewódzki Zakład Higieny Weterynaryjnej Stalinośćród
Kierownik: dr J. SZAFIARSKI

Wirus choroby cieszyńskiej w warunkach naturalnych atakuje świnie, dzika i świnie malgaską (*Potomochaerus larvatus*). Wszelkie próby puadaptowania go na inne zwierzęta jak małpy, psy, koty, króliki, świnki morskie, chomiki, szczury, myszy itd. skończyły się niepowodzeniem. Również i fretki, jak wykazują liczne doświadczenia, nie udało się zakazić tym wirusem. W roku 1950 B a b i k w Czechosłowacji stwierdził kilka przypadków choroby cieszyńskiej u dzików. W dostępnym piśmiennictwie z terenu innych krajów nie spotkałem się dotychczas z doniesieniami na ten temat. Również i na naszym terenie, do obecnej chwili, choroba cieszyńska u dzików nie była stwierdzana.

Przypadek własny

Dnia 3 września 1954 roku do WZHW w Stalinośćródzie dostarczono dzika (warchlaka) około 7 miesięcy celem przeprowadzenia badań rozpoznawczych. Do przesyłki dołączone było pismo następującej treści: Nadleśnictwo Państwowe Rudy Raciborskie przesyła w załączeniu znalezione, padłego dzika z prośbą o przeprowadzenie badania celem stwierdzenia przyczyny padnięcia i powiadomienie o wyniku.

Warchlak został znaleziony w dniu 1 września 1954 r. w drzewostanie 115 lat na terenie suchym oddz. 33 f 1-ctwa Jankowice Nadleśnictwa Rudy

Raciborskie Okręgu Lasów Państwowych Opole. Stwierdzono, że jest to trzeci przypadek padnięcia dzika w ciągu ostatnich 4-ch tygodni. Dotychczas nie obserwowano żadnych objawów chorobowych. W łowisku tym bytują lisy i w małej ilości jastrzębie.

Sygnalizowane w tym piśmie upadki dzików występują na terenie lasów państwowych w odległości 25 do 30 km w linii powietrznej od granicy czechosłowackiej w trójkącie między Raciborzem — Gliwicami a Rybnikiem, gdzie była stwierdzona choroba cieszyńska.

Sekcja padłego prosiaka dała wynik ujemny, podobnie jak badanie bakteriologiczne i parazytologiczne. Badanie histologiczne wykazało zmiany nieropnego zapalenia mózgu i rdzenia kręgowego.

Stwierdzenie po raz pierwszy w Polsce u dzików nieropnego zapalenia rdzenia kręgowego i mózgu zmusza nas do zwrócenia szczególnej uwagi na to zagadnienie przy śledzeniu epizocjologii choroby cieszyńskiej. Należy też tutaj zaznaczyć, że w terenie przygranicznym łatwo może przychodzić do przeniesienia epizocji przez zwierzęta dziko żyjące, z terenu jednego kraju do drugiego na co niejednokrotnie nie zwraca się uwagi.

Piśmiennictwo

B a b i k J.: Nakaziliva obrna u diviakov. C. C. Vet. 1950, 326—327.

ZOOHIGIENA I ZOOTECHNIKA

R. PRAWOCHEŃSKI, W. PIOTRASZEWSKI

Zdolność pociągowa koni na podstawie prób przeprowadzonych w roku 1951—1952

Instytut Zootechniki — Oddz. Hodowli Koni

Potrzeba zracjonalizowania hodowli koni, w kierunku podniesienia ich wydajności pociągowej, spowodowała Ministerstwo Rolnictwa do wydania przepisów o próbach dla ogierów licencjonowanych, polegających na wykazaniu minimalnego wysiłku pociągowego oraz minimalnej szybkości w klusie i stępie. Także z chwilą uruchomienia Zakładów Treningowych przez Centralny Zarząd Hodowli Koni, wprowadzono dla ogierów państwowych próby pociągowe poza innymi wymaganiami sprawdzającymi wytrzymałość konia.

W związku z tymi potrzebami praktyki, Oddział Hodowli Koni Instytutu Zootechniki przystąpił do badań nad zdolnością pociągową koni w kraju.

W badaniach tych określono przede wszystkim maksymalny wysiłek pociągowy, aby móc porównać wartości różnych ras hodowlanych w Polsce i tym samym dać podstawy ustalenia norm wysiłku pociągowego dla praktyki. Równocześnie uzyskane wyniki zostały wykorzystane do określenia przydatności konia zależnie od jego kalibru i budowy.

Niniejsza praca przedstawia w skrócie wyniki prób przeprowadzonych w latach 1951—52.

Metoda badań

Dla określenia siły pociągowej posługiwano się siłomierzem ciśnieniowym (dynamometr hydrauliczny) wmontowanym na przodzie samochodu. (wzorowanym na modelu fińskim).

4) pomiędzy wielkością maksymalnego wysiłku pociągowego wyrażonego w % do ciężaru konia a szybkością stępa próbowanych koni.

Tablice korelacyjne wymienionych wyżej zagadnień obliczono w ten sposób dla wszystkich koni (w 1951 r. 751, w 1952—669) jak również dla poszczególnych grup rasowych, osobno dla klaczy i ogierów. Klacze i ogiery obliczono w 1952 r. razem o ile grupy były niezbyt liczne.

Korelacje obliczano według wzoru Brovais'go

$$r = \frac{\sum d_x d_y f - n b_x b_y}{n \sigma_x \cdot \sigma_y}$$

W obliczeniach ograniczyliśmy się w ułamkach do dziesiętnych, gdyż wystarcza to w danym wypadku dla określenia korelacji względnie jej braku.

Konie, które odmówiły ciągu lub narowiły się do obliczeń nie były włączane. W zestawieniu końcowym dla grup mniejszych od 75 koni w grupie podano tylko wielkości i przeciętne maksymalne.

Material badanych koni Zestawienie ilości przebadanych koni.

	w t y m				i l o ś ć	
	ogółem	ogierów	klaczy	wałachów	miejsowości	dni
1951	751	198	540	13	32	98
1952	669	169	498	2	29	67
Razem	1420	367	1038	15	61	165

Przeważająca większość koni próbowanych na zdolność do ciągu należała do Państwowych Stad Ogierów i Stadnin oraz do Państwowych Gospodarstw Rolnych. Gwarantowało to do pewnego stopnia odpowiednie przygotowanie koni do wykazywania siły pociągowej, ponieważ odpowiednie zarządy stadnin i gospodarstw były uprzedzone na kilka miesięcy naprzód o zamierzonych próbach. O ile jeszcze w 1951 roku można było mieć wątpliwości co do należytego zrozumienia konieczności specjalnego trenowania koni, przyzwyczajania ich do ciągu a zwłaszcza koni wysokiej półkrwi, mniej obytych z pracą w zaprzęgu i raczej używanych pod siodłem, to w 1952 roku uprzedzone kierownictwo stad klaczy i ogierów, oraz szczególnie zakłady treningowe dla ogierów przedstawiały zasadniczo materiał przygotowany do prób maksymalnej siły pociągowej.

Omówienie wyników Próby 1951 r.

Współczynnik korelacji (r) dla 751 koni wszystkich grup próbowanych w 1951 r. jest niewielki, ale tym niemniej wyraźny — $0,2 \pm 0,03$ czyli, że im jest koń mniejszych rozmiarów, tym ma większą zdolność do wysiłku. Oczywiście mowa tu o stosunkowej do ciężaru konia sile ciągu, gdyż absolutny wysiłek u koni posiadających

o wiele większy ciężar ciała jest większy. Masa konia pozostaje czynnikiem ułatwiającym ciągnięcie, będąc do pewnego stopnia związana z ciężarem konia, który podwyższa tzw. normalny wysiłek ciągu pochodzący z automatycznego nacisku ciała konia na chomało.

W załączonej tabeli umieszczono wszystkie konie łącznie z małymi i lekkimi co wpłynęło na wielkość przeciętnego wysiłku ciągu w % ciężaru konia, który wyniósł w 1951 r. 77,7% przy przeciętnej wadze dla próbowanych koni 562 kg. Natomiast przeciętny wysiłek ardenów i belgów wyrażony w % ciężaru konia wynosi 69,9% przy przeciętnym ciężarze konia 697 kg. dla klaczy i 773 kg. dla ogierów. Importowane jutlandy wykazały przeciętny wysiłek w % do ciężaru konia 72,4% klacze i 62,2% ogiery przy ciężarze konia ok. 700 kg.

Zwraca naszą uwagę fakt, że w każdej grupie koni największy wysiłek pociągowy wykazały klacze. Można to było w 1951 r. tłumaczyć mniejszym przygotowaniem ogierów, lecz ponieważ przewaga klaczy nad ogierami specjalnie trenowanymi do ciągu w zakładach treningowych powtórzyła się też w 1952 roku, należy dopatrywać się przyczyny we wpływie ciągłości pracy klaczy i różniącym się ustroju nerwowym ogierów. Najwyższy wysiłek (139,5% w stosunku do własnego ciężaru) wykazała klacz rasy fiording, ale też jej absolutny wysiłek w kg. (600 kg) jest godzien uwagi, gdyż niewiele ustępuje wysiłkom niektórych tylko przedstawicieli ciężkich ras a nawet przewyższa wielu z nich, chociaż od nich wymieniona klacz waży co najmniej o 200—300 kg mniej. Bardzo dobre wyniki dały w 1951 r. gudbransdale, wykazując w wielu wypadkach przeszło 100% siły pociągowej w stosunku do własnego ciężaru.

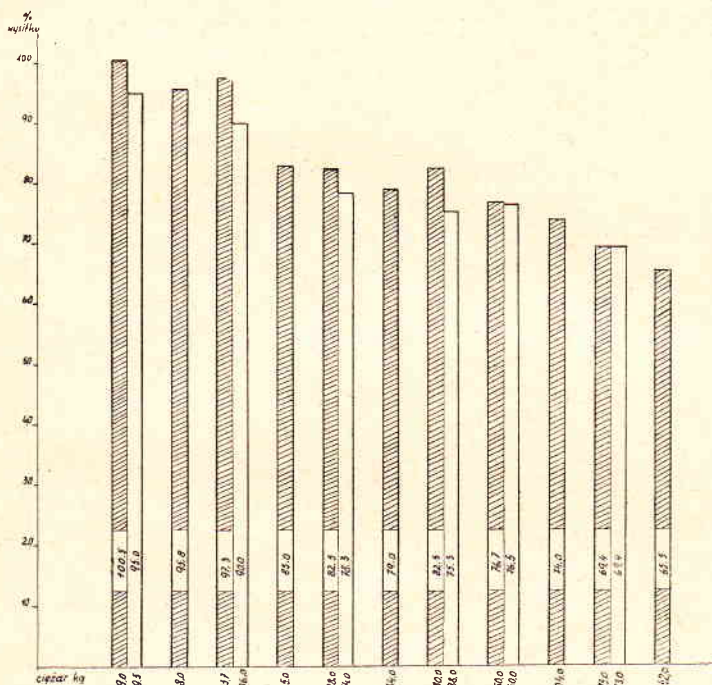
Do cennych właściwości tych ras należy zaliczyć brak odmowy ciągu i szczerłość, oraz nieustępliwość wysiłku. Zadna z klaczy fiordingów i gudbransdali nie odmówiła ciągu. Natomiast niewykonanie ciągu było słabą stroną grup koni półkrwi. I tak w 1951 r. odmówiło ciągu 12% z próbowanych koni poznańskich o ile wysiłek wymagał więcej niż 100—130 kg. obciążenia na dynamometrze, z mazurskich (wsch. pruskich) — 10% chociaż pojedyncze klacze tych grup wykazały świetne wyczyny siły pociągowej. Jak z załączonej tabeli wyników prób wynika, konie wysokiej półkrwi o dużym temperamencie wyróżniają się spośród wszystkich koni nie pozwalając określić współzależności pomiędzy ich ciężarem oraz eksterierem a wysiłkiem pociągowym. W grupach koni półkrwi i wysokiej półkrwi (anglo-araby itp.) największe wysiłki absolutne w kg wykazały nierzadko klacze w gorszej kondycji, wysoko-nożne o słabej kościistości a nawet wadliwie zbudowane. Stąd korelacje w grupach koni półkrwi obciążone są wysokimi błędami i nie można tutaj mówić o wyraźnej odwrotnej kore-

lacji pomiędzy ciężarem konia a jego zdolnością do ciągu. Natomiast całkiem inaczej przedstawia się sprawa z grupami koni ciężkich, lub koni o spokojniejszym temperamencie np. dla belgów i ardenów $r = 0,45$, dla fiordingów $r = 0,4$.

Wysiłek a indeksy budowy

W r. 1951 i 1952 nie zdołaliśmy wykryć korelacji między wysiłkiem ciągu w % do ciężaru konia a obwodem klatki piersiowej dla wszystkich koni jak i dla poszczególnych grup, chociaż zwycięzcy przeważnie posiadali głęboką klatkę piersiową. Współczynnik korelacji dla wszystkich koni wypadł $r = 0,05 + 0,03$ a więc wykazał brak korelacji.

Tablica 1b
Ogiery

Natomiast pomiędzy indeksem formatu a wysiłkiem ciągu dało się zaobserwować dla wszystkich zbadanych koni bardzo słabą korelację: $r = 0,11 \pm 0,03$. Zwycięzcy jednak posiadali przeważnie dłuższy tułów. Nie uzyskano też korelacji pomiędzy wysiłkiem ciągu a szybkością stępa $r = 0,01$.

Próby w 1952 r.

Takie same próby maksymalnej siły pociągowej zostały przeprowadzone w 1952 r. nad nieco mniejszą ilością koni (669 osobników). Zostały one tak samo opracowane przez określenie korelacji pomiędzy wysiłkiem ciągu w % do ciężaru konia a ciężarem konia w kg oraz indeksem obwodu klatki piersiowej i indeksem formatu, oraz szybkością stępa. Zasadniczo żadnych poważnych różnic między wynikami prób w 1951 r. i 1952 roku nie znaleziono. Tak samo współczynnik korelacji pomiędzy maksymalnym wysiłkiem ciągu w % do ciężaru konia dla wszystkich zbadanych koni równa się $- 0,2 \pm 0,03$ a więc z tym samym wskazaniem na większą zdolność do siły ciągu u mniejszych koni. Również i w 1952 r. kłaczki i ogiery fiordingi zajęły pierwsze miejsca. Nieco lepsze wyniki uzyskały kłaczki poznańskie i mazurskie (wschodnio pruskie), będąc niekiedy trenowane do prób, lecz odmówiły ciągnięcia z chwilą konieczności przekroczenia oporu powyżej 30% własnego ciężaru ciała na dynamometrze.

Wnioski końcowe

1) Zastosowana metoda badania wysiłku pociągowego — siłomierz wbudowany do samochodu pozwala na masowe i łatwe przeprowadzenie prób na terenie całego kraju.

2) W zdolności konia do wysiłku pociągowego w % ciężaru konia przewaga leży po stronie koni mniejszych, przynajmniej w próbach na krótkiej trasie.

Nie jest wykluczone, że i na dłuższym dystansie mniejszy koń potrafi wydatniej i dłużej pracować z większym wysiłkiem w % do swego ciężaru. Znaczenie więc ras typu średniego kalibru i spokojnego temperamentu dla prac w rolnictwie nabierze znaczenia, jak to wykazały przeprowadzone próby.

3) Importowane przez Państwo w latach wojennych konie z Norwegii i Szwecji, są cennym materiałem pod względem przydatności zaprzęgowej.

4) Uzyskane wyniki pozwoliły określić zdolności pociągowe poszczególnych grup, oraz opracować instrukcję dla praktyki do przeprowadzania prób dzielności.

J. KOTLIŃSKI, T. GARBULIŃSKI, J. JUSZCZAK

Wpływ metylotiouracylu na przyrosty wagowe świń

Z Zakładów: Żywienia Zwierząt Wydz. Zootechnicznego, Chemii Fizjologicznej Wydz. Weterynaryjnego, Specjologicznej Hodowli Zwierząt (Hodowli świń), Wydz. Zootechnicznego Szkoły Rolniczej we Wrocławiu.

Liczne przeprowadzone dotychczas badania nad wpływem zmian czynnościowych tarczycy (*Glandula thyroidea*) na przemianę materii, stały się dla nas przedmiotem szczególnego zain-

teresowania w poszukiwaniach za oszczędniejszymi metodami karmienia zwierząt gospodarskich.

Tarczycza odgrywa dużą rolę nie tylko w re-